

Pelastakaa vanhukset

TUULA-MARIA AHONEN

”Hyvinvointiyhteiskunnassa olemme saavuttaneet jotain aivan käsittämättömän hienoa: korkean iän unelman. Sitten me teemme elämästä siinä iässä aivan kummallista, elämätöntä hoitoepisodien odottelua”, sanoo Forssan seudun palvelurakenteen selvitysmies, uuden ajan työkuultuuria rakentavan Tamoran toimitusjohtaja, DI Jaana Utti. Hän kertoo Forssan kaupungin iloisen kunnioittavasta tavasta hoitaa vanhuksia.

”Kohtaamme ihmisoikeusrikkomuksia tämän päivän vanhustenhoidossa Suomessa. Olemme vakavan ja yhä pahe-nevan tilanteen edessä. Mikä on ihmisen arvo, kun sairastumme, vanhenemme, kun emme enää pysty huolehtimaan itsestämme?” kysyy Superin puheenjohtaja Juhani Palomäki Helsingin Sanomien mielipidesivulla.

Suomen merkittävimpiä yhteiskunnallisia muutoksia on väestön ikääntyminen, toteaa myös Jaana Utti. Huoltosuhde heikkenee erittäin nopeasti – vuonna 2030 Suomen huoltosuhde on EU-maiden epäedullisin.

Utti kehittää yhdessä lukuisen samanhenkisten kanssa kestävän kehityksen vastausta tulevaisuuteen.

Kotipalvelu voi palvella ennaltaehkäisyä, ja samalla myös työllistää nuoria. Tällä hetkellä vanhusten kotipalvelutyössä kuluu paljon aikaa kirjaamiseen. On kiire, vanhuksia ei ole aikaa kohdata. Kotipalvelussa on työntekijöitä, jotka oikeasti tietävät, miten kannattaisi toi-

mia. Kun työntekijä saa käyttää omaa ammattitaitoaan älykkäästi asiakkaan hyödyn näkökulmasta, työstä tulee mielekäästä. Siinä voi kohdata erilaisia ihmisiä ja olla merkityksellinen. Se on juuri sitä, mitä nuoret työelämältä odottavat, Utti toteaa.

Vanhuus ei ole sairaus, eikä se sellaisenaan tarvitse muuta kuin elämäntapahoitoa. Niistä hyvän elämän kannalta tärkeimmät ovat liikunta ja terveellinen ruokavalio. Parhaiten ne toimivat moniaistillisissa ympäristöissä.

Utti kertoo, että 200 vanhuksen palvelutalossa kahdelle hoitajalle on merkitty pihavuoro joka päivä kello 13–15. He voivat ottaa vanhuksia mukaan niin paljon kuin pystyvät. Jotkut vanhukset voivat tulla itse, toiset autettuina. Motivaatiota lisätään tarjoamalla ulkona kahvia ja korvapuusteja.

Korvapuusti onkin Utin mukaan hurja multisensorinen innovaatio. Korvapuusti tuo useimmille mieleen kodin lämmön, äidin ja mummon. Korvapuusti tuoksuu voimakkaasti pullalta ja kanelilta. Se tuntuu pehmeältä ja lämpimältä. Juuri uunista otettuna se antaa arvostuksen tunteen – minuako var-ten todella?

Suomalaiselle elämänlaatua tuo sauna. Tehoajattelun aikana saunahetki siirrettiin vuodeosastolla ikkunattomaan, kaiku-vaksi kaakeloituneen kylpyhuoneeseen. Kylvytys kuului osaston toimintoihin, se tehtiin tiet-tyinä aikoina. Vanhukset saat-

Jaana Utti
Tehtävänä
hyvinvointiyhteiskunnan
pelastaminen
Forssa Trilogia. Osa 1.
Vanhukset
Sun Innovations, 2012

toivat jonottaa kylpyyn pääsyä. Tehokkuus lisääntyi, kun kylvettäjä laittoi eteensä sini-sen suojaessun ja jalkaansa kumisaappaat.

Monet vanhushuolteen ammattilaiset kertovat tositarinoita siitä, miten he menivätkin mummojen kanssa saunaan, lämmittivät pyyhkeet ja istuivat yhdessä takkatuvassa marjapiirakkaa syöden ja iltakahveja juoden. ”Miksi jotkut ehditvät? Miksi melkein kaikki ehditvät, jos annetaan heidän tehdä älykkäitä ammattilaisten valintoja ja suunnitella työtään vähän toisin?” Utti kysyy.

Forssassa tehtiin mielenkiintoinen ja tuloksia tuottava kokeilu: kaupunginjohtaja ja kymmenen vanhushuolteen vastaavaa johtajaa ja avainhenkilöä söivät kahden viikon ajan täsmälleen samaa ruokaa kuin vanhukset kaupungintalon ruokalan kabinetissa.

Ruoka maistui johtajille, mutta kahvi todettiin kamalan pahaksi. Kukaan vanhus ei kuitenkaan ollut valittanut kahvista. ”Ei meidän vanhukset valita. Ikinä mistään. He ovat liian vähän tyytyväisiä”, totesivat hoitajat, jotka hekään eivät olleet pitkään aikaan juoneet vanhusten kahvia.

Kokeilu johti siihen, että vanhukset saivat parempaa kahvia. Eläytyvän ajattelun avulla siis saatiin suomalaisten vanhusten perusnautinnot ja paljon muutakin kuntoon.

Forssan vanhuspalvelun koko henkilöstö osallistuu työhyvinvoinnin, kiireen kesytyksen ja strategisen ajattelun koulutuksiin. Keskeisintä on vanhuspalveluiden tiimien omat kaksipäiväiset kehittämistyöpajat, joissa yksinomaan heidän ideoi-

taan jalostetaan käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun keinoin. Koko perusturvan esimieskunta on jatkuvassa johtamiskoulutuksessa. Pitkäkestoisessa palveluosajakoulutuksessa osallistujia on jokaisesta työyksiköstä.

Forssan kaupunginvaltuusto on tehnyt vanhuspalveluiden rakenteelliset ratkaisut. Ne noudattavat sosiaali- ja terveysministeriön suositusta. Laitospaikoista vanhuspalveluissa on kokonaan luovuttu. Perustur-

valautakunta ja tarkastuslautakunta ovat seuranneet tiiviisti toimintatapamuutoksia. Yksi seuraamisen menetelmistä on käyttäjäkokemuksellinen arviointi, asiakkaan asemaan asettuminen, Utti kertoo.

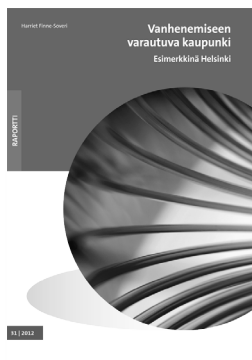
Mahdollisimman hyvin voivat vanhukset ja hoitajat merkitsevät väkisinkin säästöjä yhteiskunnalle, vaikka Utti ei otaakaan erityisemmin esille taloudellista näkökulmaa.

THL julkaisee

Harriet Finne-Soveri

Vanhenemiseen varautuva kaupunki

Esimerkkinä Helsinki

Julkaisu antaa kokonaiskuvan ikääntyvän Helsingin nykytilasta ja toimintavaihtoehtoista, kun työntekijät siirtyvät eläkkeelle ja väestö vanhenee nopeasti seuraavien 10 vuoden aikana. Helsingin kaupungin tilaama ulkopuolinen selvitys perustuu THL:n rekistereihin, henkilöstön haastatteluihin ja Helsingin tietokeskuksen laskelmiin.

Kaupungin toimintaa voidaan tuntuvasti tehostaa ikääntyneiden ja heidän omaistensa tarpeet huomioivalla sekä eri hallinnonalojen välisellä yhteistyöllä. Tulokset on tarkoitettu ensisijaisesti kaupungin ammattilaisten ja paikallispoliitikkojen päätösten tueksi, mutta ne antavat suuntaa myös muulle maalle ja ovat kiinnostavia kaikille vanhenemisestaan kiinnostuneelle.

Raportti 31/2012 313 s. 30 €